

MRV ir politikos įgyvendinimo poreikių ir trūkumų suderinimas su esamomis priemonėmis

---

D2.3 ataskaita

Projekto koordinatorius: EUROPOS ENERGETIKOS IR KLIMATO POLITIKOS INSTITUTAS
(INSTITUTE FOR EUROPEAN ENERGY AND CLIMATE POLICY STICHTING – IEECP)

2 darbo paketas Vadovaujanti organizacija: Energijos taupymo fondas (Energy Saving Trust)

Mėnuo Metai

Šiam projektui finansavimą skyrė
Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų programa "Horizontas 2020"
pagal dotacijos susitarimą Nr. 840034

Autoriai

Max Lacey-Barnacle, EST

Adrianna Threpsiadi, EST

David Weatherall, EST

Prisideda:

Bettina Reidlinger, Austrijos energetikos agentūra

Christian Praher, Austrijos energetikos agentūra

Dėkojame:

Mia Dragović Matosović, IEECP

Dokumento pavadinimas MRV ir politikos įgyvendinimo poreikių ir trūkumų suderinimas su esamomis priemonėmis

Darbo paketas WP2

Dokumento tipas Pristatomasis

Data 2019 m. gruodžio mėn. 23 d.

Dokumento būseną Galutinė versija

Padėkos ir atsakomybės atsisakymas

Šiam projektui finansavimą skyrė *Europos Sąjungos mokslinių tyrimų ir inovacijų programa "Horizontas 2020"* pagal dotacijos sutartį Nr. 840034.

Nei Europos Komisija, nei joks asmuo, veikiantis Komisijos vardu, neatsako už tai, kaip gali būti panaudota ši informacija. Už šiame leidinyje išreikštą nuomonę atsako tik jo autorius ir ji nebūtinai atspindi Europos Komisijos požiūrį.

Leidžiama atgaminti ir versti nekomerciniais tikslais, nurodžius šaltinį.

Įvadas

Šioje ataskaitoje apžvelgiama plataus masto sudarymo ir suderinimo veikla, kurios metu buvo nustatytos įvairios priemonės ir ištekliai tarptautiniu, Europos Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis, kurie yra svarbūs energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (EED) 7 straipsnio MRV (stebėseną, ataskaitų teikimas ir jų tikrinimas) ir įgyvendinimui. Remdamiesi [surinktu priemonių ir išteklių rinkiniu](#), šias esamas priemones ir išteklius suderinome su pagrindinėmis ENSMOV projekto partnerių parengtos poreikių vertinimo ataskaitos ir trūkumų analizės ataskaitos išvadomis.

Savo ataskaitoje nurodome pagrindinius išteklius ir priemones, labiausiai atitinkančias svarbiausius valstybių narių (VN) nustatytus poreikius ir trūkumus, kurie dažniausiai yra *tarptautinės* priemonės ir *Europos Sąjungos* lygmens priemonės ir ištekliai, sukurti atsižvelgiant į energijos vartojimo efektyvumo politiką ir EED direktyvas bei tikslus. Nacionalinės priemonės ir ištekliai, pritaikyti konkrečios šalies kontekstui, mūsų paieškos rezultatuose pasitaiko rečiau, o "Horizontas 2020" ir Europos Komisijos vadovaujami ES lygmens projektai visų pirma teikia informaciją, labiausiai susijusią su EED 7 straipsniu. Be to, daugelyje ataskaitų labai plačiai remiamasi *nacionaliniais atvejo tyrimais ir pavyzdžiais*, siekiant pabrėžti politikos įgyvendinimo, MRV, alternatyvių priemonių ir energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų, kurių reikia 7 straipsnio tikslams pasiekti, požiūrių įvairovę. Taigi, darydami paraleles su MULTEE projektu, pastebime, kad tiek keitimasis žiniomis, tiek dalijimosi patirtimi koordinavimas *tarp skirtingų valdymo lygmenų* yra labai svarbūs siekiant suprasti geriausią praktiką ir sėkmingus pavyzdžius energijos vartojimo efektyvumo politikos srityje. Taip pat pateikiame atrinktus svarbius "akademinius rezultatus", kurie suinteresuotosioms šalims bus naudingi siekiant nepriklausomai ir kritiškai įvertinti 7 straipsnio politikos priemones.

Pagrindinėje derinimo dalyje (4 skyrius) nustatėme 7 trūkumus ir pateikėme siūlomų priemonių ir išteklių rinkinį, kuris padės politikos formuotojams ir suinteresuotosioms šalims šalinti šiuos trūkumus. Taip pat pabrėžiame svarbius trūkumų aspektus, kurie šiuo metu nėra sprendžiami konkrečiomis priemonėmis, prieš siūlydami ir nustatydami papildomų priemonių, reikalingų kitam EED 7 straipsnio įgyvendinimo etapui (2021-2030 m.), tipus.

Turinys

Įvadas	3
1 Veiklos santrauka	6
2 Įvadas	8
2.1 Šios ataskaitos tikslas	8
2.2 ENSMOV projektas	8
2.3 Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnis	9
2.3.1 Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos pakeitimai	10
3 Įrankių ir išteklių sudarymo apžvalga	12
3.1 Metodika	12
3.2 Teorinis požiūris.....	12
4 Priemonių suderinimas poreikiams ir trūkumams.....	14
4.1 Visuomenės informuotumas ir dalyvavimas energijos vartojimo efektyvumo galimybių srityje 15	
4.1.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį.....	15
4.1.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai	15
4.2 Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas kuriant EEO politiką	17
4.2.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį.....	17
4.2.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai	17
4.3 Politikos kūrimas ir parama alternatyvioms priemonėms	19
4.3.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį.....	19
4.3.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai	19
4.4 EEO politikos kūrimas	22
4.4.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį.....	22
4.4.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai	23
4.5 MRV programos kūrimas ir įgyvendinimas	25
4.5.1 Trūkumai į kuriuos reikia atkreipti dėmesį.....	25
4.5.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai	26
4.6 Energijos nepritekliaus problemos sprendimas: siūlomos priemonės ir ištekliai	28
4.6.1 Spręstinas trūkumas: ES energijos nepritekliaus.....	28

4.6.2	Siūlomos priemonės ir ištekliai	29
4.7	Energijos taupymo transporto sektoriuje vertinimas: siūlomos priemonės ir ištekliai	30
4.7.1	Trūkumasį kurį reikia atkreipti dėmesį.....	30
4.7.2	Siūlomos priemonės ir ištekliai	30
5.	Išvados: Reikalingos papildomos priemonės.....	32
6.	Literatūra.....	34

1 | Veiklos santrauka

Mūsų septynios dalis sudaro: (1) "Visuomenės informuotumas apie energijos vartojimo efektyvumo galimybes ir jos įtraukimas"; (2) "Suinteresuotųjų šalių įtraukimas į EEO politikos formavimą"; (3) "Alternatyvių priemonių politikos formavimas"; (4) "EEO politikos formavimas"; (5) "MRV programos formavimas ir įgyvendinimas"; (6) "Energijos nepritekliaus mažinimas: siūlomos priemonės ir ištekliai" ir (7) "Energijos taupymo transporto sektoriuje matavimas: siūlomos priemonės ir ištekliai". Akivaizdu, kad 3, 4 ir 5 dalys siūlo pakankamą kiekį priemonių ir išteklių, kuriais būtų galima pasinaudoti, siekiant pagerinti suinteresuotųjų šalių žinias ir dalijimąsi patirtimi. 6 dalis, susijusi su energijos nepriteklumi, pradeda kurti platesnę priemonių ir išteklių bazę, o 7 dalis, susijusi su energijos taupymu transporto sektoriuje, reikalauja daugiau priemonių ir išteklių, kurie padėtų valstybėms narėms suprasti, kaip matuoti energijos taupymą sparčiai besikeičiančiame ir besiplečiančiame transporto sektoriuje. Atsižvelgdami į tai, kad kai kurie mūsų paieškos kriterijai neapėmė, pavyzdžiui, "visuomenės įsitraukimo projektų", prisimename, kad vėlesniame ENSMOV tyrimo etape reikia išplėsti priemonių ir išteklių rinkinį, kad būtų galima išsamiau išnagrinėti visuomenės ir suinteresuotųjų šalių indėlio temas.

Toliau pateikiame sunumeruotą pagrindinių šios ataskaitos išvadų sąrašą, trumpai apibendrinami jų svarbą mūsų priemonių ir išteklių rinkiniui bei ENSMOV projekto partnerių atlikto poreikių vertinimo ir trūkumų analizės ataskaitoms. Nors radome platų priemonių ir išteklių rinkinį, šis sąrašas nėra baigtinis. Vertiname tai, kad per visą ENSMOV rezultatų ciklą ir toliau atsiras naujų priemonių ir išteklių. Be to, ieškodami daugiausia dėmesio skyrėme toms priemonėms ir ištekliams, kurie, mūsų nuomone, yra labiausiai susiję su EED 7 straipsniu.

(1) „Daugiapakopės priemonės ir ištekliai: valdymo lygmenų sąveika

Čia naudojama daugiapakopio valdymo sistema, pagrįsta *tarptautinio, Europos ir ES bei valstybių narių ir nacionalinio* lygmens kategorijomis, rodo stiprią politikos sąveiką, politikos dubliavimąsi, politikos koordinavimą ir keitimosi žiniomis procesus tarp skirtingų valdymo lygmenų. Pavyzdžiui, *tarptautinio ir Europos ir ES* lygmens priemonės ir ištekliai dažnai remiasi įvairiais nacionaliniais pavyzdžiais, kad išryškėtų veiksmingas politikos įgyvendinimas ir skirtingi požiūriai į energijos vartojimo efektyvumo didinimą energetikos sistemose ir energetikos sistemų permainas. Ši sąveika yra dinamiškas srautas, nes *tarptautiniai* ištekliai remiasi *ES lygmens* pavyzdžiais, kad parodytų geriausią praktiką ir sėkmingus atvejų tyrimus, ir atvirkščiai. Tai leidžia manyti, kad valstybėms narėms naudingiausias bus labai tikslingos priemonės ir ištekliai, skirti tam tikroms 7 straipsnio sritims ar

skirsniams, o atvirumas visų valdymo lygmenų geriausios praktikos pavyzdžiams ir gairėms užtikrins, kad keitimasis žiniomis ir dalijimasis patirtimi palengvins geriausios praktikos priemonių sklaidą.

(2) „Tikslinės priemonės: Padedančios vadovauti EEO ir MRV kūrimui, alternatyvių priemonių dviprasmiškumas“

Nacionaliniai pavyzdžiai (įskaitant ne ES šalis) yra labai naudingi, nes juose pateikiamos geriausios EEO ir kai kurių alternatyvių priemonių (energijos apmokestinimo, energijos aukcionų ir kt.) praktikos gairės. Tačiau valstybėms narėms, ieškančioms įkvėpimo, gairių, mokslinių tyrimų ir konkrečių atvejų analizės, susijusios su MRV ir EEO, konkrečiau - su 7 straipsniu, labiausiai padės *Europos ir ES* lygmens priemonės ir ištekliai, ypač ankstesni ir šiuo metu vykdomi programos "Horizontas 2020" ir Europos Komisijos finansuojami darbai, skirti politikos formavimui, vertinimui ir MRV, kurie pateikti EED kontekste (daugiau informacijos rasite mūsų priede). Ieškoti tiesioginių rekomendacijų dėl alternatyvių priemonių yra daug sunkiau, atsižvelgiant į tai, kad valstybės narės gali įgyvendinti įvairių rūšių alternatyvias priemones, kad pasiektų 7 straipsnyje nustatytus tikslus, nes naudojamos priemonės yra labai plačios, įvairios ir sudėtingos.

(3) „Veiksmai siekiant sumažinti energijos nepritekliaus atotrūkį“

Jau yra daug priemonių ir išteklių, padedančių valstybėms narėms lengviau įtraukti energijos nepritekliaus problemas į nacionalines energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemas. Nors nėra ES teisės aktų, kuriuose būtų nustatyti privalomi ES energijos nepritekliaus mažinimo tikslai, valstybės narės gali įtraukti energijos nepritekliaus klausimus į savo energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemą, įtraukdamos energijos nepriteklį į EEO, alternatyvias priemones ir MRV procesus. Priklausomai nuo valstybių narių apsisprendimo (įskaitant politinius įsipareigojimus), energijos nepritekliaus gali tapti pagrindine 7 straipsnio politikos priemonių rinkinio dalimi. Mūsų siūlomos priemonės ir ištekliai rodo, kad yra pakankamai rekomendacijų, kaip tai įtraukti į nacionalines politikos sistemas, ypač atsižvelgiant į ES Energijos nepritekliaus stebėjimo centrą ir Jungtinės Karalystės pagrindinį dėmesį energijos nepritekliui skiriant EEO.

(4) „Transporto priemonės: kaip judėti į priekį?“

Siekiant padėti į 7 straipsnį įtraukti susirūpinimą keliančius klausimus, susijusius su padidėjusiu energijos poreikiu transporte, ENSMOV turi sukurti sudėtingesnes priemones, kad suprastų, kaip išmatuoti galimą energijos taupymą transporte ir susijusią mažo anglies dioksido kiekio transporto politiką.

2 | Įvadas

2.1 Šios ataskaitos tikslas

Šioje ataskaitoje apžvelgiamos įvairios priemonės ir ištekliai, nustatyti tarptautiniu, Europos Sąjungos ir valstybių narių bei nacionaliniu lygmenimis, kurie yra svarbūs energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (EED) 7 straipsnio MRV ir įgyvendinimui. Remdamiesi poreikių vertinimo ir trūkumų analizės rezultatais, šias priemones suderinome su pagrindiniais 7 trūkumais, o po to šios ataskaitos pabaigoje pasiūlėme papildomą priemonių rinkinį, kuris padėtų valstybėms narėms siekti naujų EED 7 straipsnio įgyvendinimo etapo 2021-2030 m. tikslų. Šioje ataskaitoje remiamasi supratimu, kad dėl skirtingų nacionalinių aplinkybių specifikos labai sunku rekomendacijas (priemones ir išteklius) skirti kiekvienai valstybei narei atskirai. Todėl visoje derinimo veikloje pabrėžiame *tarptautinių* ir *Europos Sąjungos* lygmens priemonių ir išteklių naudą. Iš tiesų, viena iš svarbiausių poreikių vertinimo apklausų išvadų buvo ta, kad suvokiama, jog sunku suderinti priemones ir išteklius su nacionalinio konteksto ypatumais:

"Pažymėtina, kad kai kurie suinteresuotieji subjektai abejoja ENSMOV gebėjimu padėti valstybėms narėms labai konkrečiomis nacionalinėmis aplinkybėmis siekti nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo tikslų. Projekto konsorciumas supranta dėl nacionalinių skirtumų kylančius sunkumus dalijantis patirtimi ir atsižvelgia į šį aspektą keitimosi žiniomis programoje" (D2.1, p.12).

Todėl atlikome palyginimo tyrimą, kuriame plačiau prasme sprendžiami tiek ES, tiek valstybių narių lygmens uždaviniai, atsižvelgdami į sunkumus, kylančius dėl sudėtingų ir specifinių MRV, EEOS, alternatyvių priemonių ir politikos įgyvendinimo procesų skirtinguose valstybių narių nacionaliniuose kontekstuose. Mūsų siūlomas papildomų priemonių, reikalingų kitam 7 straipsnio įgyvendinimo etapui, sąrašas buvo nuolat rengiamas ir tobulinamas per diskusijas su ENSMOV suinteresuotosiomis šalimis pirmaisiais projekto etapais. Tikimės, kad per visą ENSMOV laikotarpį jis bus plėtojamas ir iš esmės tikslinamas. Taigi šios užduoties, kurios metu daugiausia dėmesio skiriama esamų priemonių nustatymui ir suderinimui su apklausos ir trūkumų analizės rezultatais, rezultatais bus remiamasi rengiant intervencines priemones, kurių bus imtasi per tris ENSMOV projekto etapus.

2.2 ENSMOV projektas

ENSMOV - tai Europos Komisijos projektas pagal programą "Horizontas 2020", kuriuo siekiama padėti valstybėms narėms ir jų suinteresuotosioms šalims įgyvendinti energijos vartojimo efektyvumo politiką. Per trejus metus projektas padės valstybėms narėms stebėti, peržiūrėti, tobulinti ir įgyvendinti savo

energijos vartojimo efektyvumo politiką, rengiant išteklius praktiniais ir strateginiais klausimais, kylančiais iš EED 7 straipsnio.

Remdamasis ankstesnėmis žiniomis ir rezultatais, gautais vykdant du įtakingus projektus, kurie padėjo formuoti valstybių narių politiką, skirtą EED 7 straipsnio reikalavimams įgyvendinti - [IEE ENSPOL](#) ir [H2020 MULTEE](#), ENSMOV konsorciumas siekia:

- palengvinti ir išplėsti valstybių narių (VN) dalijimąsi žiniomis ir patirtimi įgyvendinant politiką pagal EED 7 straipsnį;
- parengti pritaikytų išteklių ir priemonių rinkinį, skirtą EED 7 straipsniui įgyvendinti, kad būtų atsižvelgta į konkrečius valstybių narių poreikius; ir
- padėti nacionalinėms valdžios institucijoms taikyti vidaus stebėsenos, ataskaitų teikimo ir tikrinimo sistemas, kad jos turėtų patikimų duomenų ir įžvalgų, kuriomis galėtų remtis (per)formuodamos politiką iki 2030 m.

ENSMOV pirmiausia remia valdžios institucijas ir pagrindines suinteresuotąsias šalis 14 valstybių narių, kurioms atstovauja konsorciumas (Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Graikijoje, Graikijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Kroatijoje, Lietuvoje, Nyderlanduose, Lenkijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Vengrijoje, Vokietijoje ir Jungtinėje Karalystėje). Tačiau parama bus teikiama ir kitoms valstybėms narėms bei stojančioms šalims.

2.3 Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnis

2012 m. įsigaliojo Energijos vartojimo efektyvumo direktyva, kurioje nustatyti tikslai iki 2020 m. 20 proc. sumažinti ES pirminės ir galutinės energijos suvartojimą, palyginti su bazinėmis prognozėmis. 2018 m. Energijos vartojimo efektyvumo direktyva buvo iš dalies pakeista, nustatant tikslus iki 2030 m. sumažinti ES pirminės ir galutinės energijos suvartojimą bent 32,5 proc., palyginti su tomis pačiomis bazinėmis prognozėmis. Siekiant padėti įgyvendinti šiuos tikslus, pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnį reikalaujama, kad valstybės narės kasmet sutaupytų energijos, taikydamos energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemą (EEOS) arba alternatyvias priemones.

2012 m. Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos (2012/27/ES) 7 straipsnyje reikalaujama, kad kiekviena valstybė narė kiekvienais metais nuo 2014 m. iki 2020 m. imtinai pasiektų 1,5 proc. metinį nacionalinės energijos pardavimo sumažėjimą. EED V priede nustatytos energijos sutaupymo apskaičiavimo metodinės galimybės; principai, taikytini apskaičiuojant *papildomumą* Europos Sąjungos

teisei ir įpareigotųjų, dalyvaujančiųjų ar įgaliotųjų šalių veiklos *reikšmingumą*; reikalavimas užtikrinti, kad būtų įdiegti ir palaikomi energijos vartojimo efektyvumo priemonių kokybės standartai; ir pranešimo Europos Komisijai apie energijos vartojimo efektyvumo priemones metodiką.

2.3.1 Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos pakeitimai

Iš dalies pakitusi Direktyva dėl energijos vartojimo efektyvumo (2018/2002) nutolino 7 straipsnyje numatytus energijos taupymo įsipareigojimus. Jie pratęsiami nuo 2020 m. iki 2030 m., tačiau turi įtakos ir 2014–2020 m., ir 2021–2030 m. įsipareigojimų laikotarpiams. Didžioji dalis pakeitimų turi įtakos vėlesniam įsipareigojimų laikotarpiui.

Tarp patvirtintų pakeitimų, iš dalies keičiama EED:

- **keičiasi energijos taupymo apibrėžtis ir norma, kuria turi būti taupoma**; 2021-2030 m. laikotarpiu valstybės narės¹ kasmet turi sutaupyti energijos, kuri atitinka 0,8 proc. metinio galutinio energijos suvartojimo, apskaičiuoto per paskutinį trejų metų laikotarpį iki 2019 m. sausio 1 d., vidurkį;
- **energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas ir alternatyvias priemones vertina vienodai**, atsižvelgiant į jų gebėjimą sutaupyti energijos, pavyzdžiui, nėra jokios papildomos naudos iš ankstyvų veiksmų naudojant tam tikros rūšies politikos priemonę;
- **iškeliamas energijos nepritekliaus klausimas**, nes reikalaujama, kad valstybės narės įgyvendintų tam tikras energijos vartojimo efektyvumo politikos priemones, kurių prioritetą - pažeidžiami namų ūkiai;
- **paaiškinami reikalavimai, susiję su priemonių gyvavimo trukme ir papildomumu** apskaičiuojant sutaupytos energijos kiekį; ir

---

¹ Maltai ir Kipriui taikoma leidžianti nukrypti nuostata, pagal kurią jos turi sutaupyti 0,24 proc. metinio galutinio energijos suvartojimo.

- pabrėžia **stebėsenos ir tikrinimo** svarbą užtikrinant, kad politikos priemonėmis būtų pasiekti jų tikslai.

Europos Komisijos gairėse dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatytų energijos taupymo įpareigojimų perkėlimo į nacionalinę teisę valstybėms narėms teikiama parama nustatant reikalavimus atitinkančias politikos priemones ir teisingai teikiant ataskaitas apie sutaupyta energiją, išsamiai aptariami pirmiau išdėstyti klausimai ir pateikiami pavyzdžiai, kaip juos įgyvendinti (Europos Komisija, 2019 m.).

3 | Įrankių ir išteklių sudarymo apžvalga

3.1 Metodika

Didžioji dalis pirminių tyrimų, atliktų įgyvendinant šią užduotį, buvo grindžiami dokumentais, daugiausia dėmesio skiriant internetinių priemonių ir išteklių, kurie yra lengvai prieinami įvairioms suinteresuotosioms šalims visoje ES, paieškai ir identifikavimui. Sąmoningai stengėmės kuo plačiau suprasti ir apibrėžti sąvoką "priemonės ir ištekliai", kad ji apimtų, bet neapsiribotų pagrindiniais rezultatais, tokiais kaip interneto svetainės, internetinės duomenų bazės, priemonių rinkiniai, ataskaitos, informaciniai pranešimai, brošiūros, informaciniai biuleteniai, rekomendaciniai dokumentai, atvejų analizės, geriausios praktikos gairės, internetinės bibliotekos, prezentacijos ir žurnalų straipsniai, susiję su EED 7 straipsniu. Toliau susiauriname savo išvadas, sutelkdami dėmesį į priemones ir išteklius, ypač susijusius su politikos įgyvendinimu, MRV, EEO ir alternatyviomis priemonėmis. Nors šis tyrimo procesas sudaro pagrindinę mūsų pirminio tyrimo dalį, mes taip pat remiamės pirminio tyrimo įžvalgomis, gautomis atliekant poreikių vertinimą (D2.1) ir analizę (D2.2), kuriuos ENSMOV projekto partneriai atliko per pirmuosius du WP2 etapus. Atotrūkio analizė ypač padėjo nustatyti mūsų septynis trūkumus, pateiktus 4 skyriuje.

3.2 Teorinis požiūris

Atsižvelgdami į tai, kad energijos vartojimo efektyvumo politika koordinuojama įvairiais valdymo lygmenimis, manėme, kad būtina išplėsti paiešką, įtraukiant įvairius institucinės įtakos lygmenis, taip pat atskirus politikos įgyvendinimo ir valdymo lygmenis. Todėl manėme, kad būtina remtis *daugiapakopio valdymo sistema*, kuri apima ne tik valdymo lygmenis, pavyzdžiui, tarptautines, viršvalstybines ir nacionalines vyriausybines organizacijas, bet ir patariamąsias institucijas, mokslinių tyrimų organizacijas, nevyriausybines organizacijas, koalicijas, aljansus, tinklus, akademinės institucijas ir nepriklausomus akademinis rezultatus. Remdamiesi tokia sistema, sudarėme nebaigtinį priemonių ir išteklių sąrašą, pagrįstą mūsų pačių sukurtomis įvairių valdymo ir konsultavimo lygmenų kategorijomis, išskirdami "tarptautinio" (UN, IEA, IPEEC ir kt.), "Europos ir ES" (ENSPOL, EPATEE, ODYSEE-MURE, CA-EED ir kt.) ir "nacionalinio" (ECO Jungtinėje Karalystėje ir ESC Prancūzijoje) lygmens kategorijas. Be to, pastebėjome nepriklausomos akademinės analizės svarbą ir akademinį straipsnių, kuriuose konkrečiai nagrinėjami politikos, veiklos ir projektavimo klausimai, susiję su 7 straipsniu, naudą. Todėl įtraukėme paskutinę priemonių ir išteklių kategoriją, pavadintą "Akademinė produkcija", kurioje pateikiami atrinkti akademiniai rezultatai, kuriuos valstybės narės laikys naudingais

7 straipsnio įžvalgoms (žr. Rosenow et al 2016; Forster et al 2016; Fawcett et al 2017). Kai šios priemonių ir išteklių kategorijos buvo nustatytos, visas priemones ir išteklius surašėme į "Excel" skaičiuoklę, kiekvienai kategorijai skirdami atskirą lapą ir papildomus stulpelius, pagal kuriuos galima rūšiuoti ir suprasti duomenis (žr. "Excel" skaičiuoklę ENSMOV tinklalapyje). Tolesniame skyriuje remiamasi daugeliu šių priemonių ir išteklių, kad jie atitiktų D2.1 ir D2.2 punktuose nurodytus poreikius.

4 | Priemonių suderinimas poreikiams ir trūkumams

Šiame skyriuje, remdamiesi poreikių vertinimo ir trūkumų analizės metu gautomis išvalgomis, sudarėme septynių mūsų pačių poreikių ir trūkumų kategorijų sąrašą, pagal kurį bus atliekama atranka. Kaip ir tikėtasi, dauguma šių poreikių ir trūkumų yra susiję su informacija ir patarimais, susijusiais su EEO ir alternatyvių priemonių politikos kūrimu ir programų kūrimu bei programų įgyvendinimu MRV srityje, atsižvelgiant į EED 7 straipsnį. Taip pat nagrinėjame poreikį didinti visuomenės informuotumą apie energijos vartojimo efektyvumo didinimo galimybes ir įtraukti ją į šį procesą, taip pat suinteresuotųjų subjektų ir visuomenės dalyvavimą rengiant EEO politiką. Galiausiai siūlome siūlomų priemonių ir išteklių rinkinį, skirtą ES energijos nepritekliaus problemai spręsti ir transporto sutaupyti energijai vertinti, ir pateikiame keletą baigiamųjų minčių apie tai, kokias priemones ir išteklius ENSMOV gali prirėikti parengti, kad būtų galima spręsti kito 7 straipsnio įgyvendinimo etapo (2021-2030 m.) uždavinius.

Todėl tolesnis skyrius suskirstytas į 7 kategorijas, kurias sudaro: 1) "Visuomenės informuotumas apie energijos vartojimo efektyvumo galimybes ir jos įtraukimas"; 2) "Suinteresuotųjų šalių įtraukimas į EEO politikos formavimą"; 3) "Alternatyvių priemonių politikos formavimas"; 4) "EEO politikos formavimas" ir 5) "MRV programos formavimas ir įgyvendinimas". Taip pat pateikiame mintis apie 6 punktą "Energijos nepritekliaus mažinimas: siūlomos priemonės ir ištekliai" ir 7 punktą "Energijos taupymo transporto sektoriuje matavimas: siūlomos priemonės ir ištekliai". Kiekvieną poskyrį pradedame apžvalga ("Šalintina spraga"), kur įmanoma, remdamiesi išvalgomis, gautomis atlikus poreikių vertinimą ir spragų analizę. Po to, remdamiesi mūsų žemėlapiu sudarymo rezultatais, šią nustatytą spragą susiejame su konkrečiu priemonių ir išteklių rinkiniu ("Siūlomos priemonės ir ištekliai") iš ENSMOV sukurto rinkinio.

Visame šiame skyriuje toliau remiamės mūsų daugiapakopio valdymo sistema, kurioje nurodome, ar tam tikros spragos poreikiams tenkinti siūlomos tarptautinio, *Europos ir ES*, ar *nacionalinio* lygmens priemonės. Prirėikus taip pat pateikiame nuorodas į mūsų rinkinyje esančius akademinis rezultatus.

4.1 Visuomenės informuotumas ir dalyvavimas energijos vartojimo efektyvumo galimybių srityje

Atlikus trūkumų analizę ir poreikių vertinimą paaiškėjo, kad siekiant didinti visuomenės informuotumą ir įsitraukimą labai svarbu informuoti visuomenę apie EEO ir alternatyvių priemonių naudą. To reikia, kad būtų skatinamas įsisavinimas rinkoje ir didinamas visuomenės pritarimas, kartu siekiant 7 straipsnio tikslų. Akcentuojant klimato kaitos švelninimo priemonių "bendrą naudą", daugiausia dėmesio skiriant energijos vartojimo efektyvumui, padidėtų visuomenės informuotumo ir įsitraukimo į 7 straipsnyje numatytą veiklą galimybės. Kaip matyti iš [Londono Imperatoriškojo koledžo Granthamo instituto ataskaitos](#) apie JK klimato kaitos papildomą naudą:

"Klimato kaitos švelninimo nauda Jungtinei Karalystei - geresnė visuomenės sveikata, mažesnės NHS išlaidos, didesnis energetinis saugumas, mažo anglies dioksido kiekio darbo vietų rinkos augimas, skurdo ir nelygybės mažėjimas".

Taigi didesnis dėmesys energijos vartojimo efektyvumo priemonių naudai, ypač susijusiai su energijos nepriteklumi ir sveikatos netolygumais, padės valstybėms narėms didinti visuomenės informuotumą ir užtikrinti didesnę įsitraukimą į energijos vartojimo efektyvumo didinimo galimybes. Naujausią tokio požiūrio pavyzdį (Žalioji sandoris) galima rasti [čia](#). Be to, nacionalinės konsultavimo tarnybos ir tinklai yra labai svarbūs, kad visuomenė galėtų gauti nepriklausomą ir nešališką informaciją apie energijos vartojimo efektyvumo priemones.

4.1.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį

Šis trūkumas atsiranda dėl spragos, pavadintos "*Informuotumo apie energijos vartojimo efektyvumo galimybes ir naudą didinimas*" (4.6), esančios spragų analizės ataskaitoje. Nebuvo rasta jokių priemonių, kurios būtų skirtos šiems klausimams spręsti, ir tai yra sritis, kurioje būtų naudinga parengti tam tikras gaires. Mūsų priemonėse daugiausia dėmesio skiriama suinteresuotųjų šalių įtraukimui.

4.1.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Rekomendacijų pateikti galime nedaug, nes mūsų priemonių ir išteklių sąrašė nebuvo projektų, organizacijų ar rezultatų, kurie būtų susiję su visuomenės informuotumo didinimu ir jos įtraukimu į energijos vartojimo efektyvumo didinimo galimybes. Į mūsų priemonių ir išteklių rinkinį neįtrauktos nacionalinės konsultavimo tarnybos, tačiau daugelis energetikos agentūrų visoje ES teikia gyvybiškai

svarbią informaciją ir išteklius, kad palengvintų visuomenės dalyvavimą ir padidintų informuotumą apie energijos vartojimo efektyvumą.

4.2 Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas kuriant EEO politiką

Svarbu konsultuotis su suinteresuotosiomis šalimis dėl EEO kūrimo, kad būtų užtikrintas informuotumas ir visuomenės pritarimas įvairioms sistemoms. Be to, su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis reikia susitarti dėl realių energijos taupymo sistemų ir terminų, kad būtų užtikrintas visapusiškas dalyvavimas ir jų laikymasis. Kaip parodė spragų analizė, ENSPOL projektas *"išryškino konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis svarbą politikos formavimo procese, ypač renkantis MRV parametrus"*. Projekte pranešta, kad konsultacijų procesai kai kuriais atvejais buvo įvardyti kaip sėkmės veiksniai" (D2.2 p. 36).

4.2.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį

Kaip pažymėta trūkumų analizės ataskaitoje, 4.7 trūkumas, pavadintas *"Platesnių suinteresuotųjų šalių įtraukimas į politikos formavimo ir įgyvendinimo procesą"*, buvo paimtas iš ENSMOV apklausos, kurioje tema *"Užtikrinti suinteresuotųjų šalių pasitenkinimą"* buvo įvertinta gana aukštu prioritetu - 61 proc. respondentų ją įvertino 4 arba 5 balais (skalėje nuo 1 iki 5).

4.2.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Atsižvelgiant į tai, kad kiekviena valstybė narė turi savo politikos procesą ir politikos ciklą, kuriame suinteresuotosioms šalims ir atitinkamiems energijos vartojimo efektyvumo dalyviams suteikiamos skirtingos konsultacijų ir dalyvavimo galimybės, galime tik nurodyti plačias koalicijas, tinklus ir forumus, kurie rengia priemones ir išteklius, galinčius padėti konsultacijų procesuose.

Šiuo atveju ypač svarbus ["Energy Efficiency Watch"](#) (EEW) darbas, nes jie *"padeda įgyvendinti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą (EED) visoje ES ir užtikrina nuolatinį grįžtamąjį ryšį apie Europos ir nacionalinės energijos vartojimo efektyvumo politikos įgyvendinimą"*. Šiuo tikslu EEW3 bando aktyvinti pagrindinius tinklus [...], konsultuotis su jais, palaikyti jų sąsajas ir analizuoti platų suinteresuotųjų šalių indėlį". [EEW rezultatai](#) yra įvairiapusiai, nes jais *"kuriamos naujos konsultacijų platformos su plačiu suinteresuotųjų šalių spektru, įskaitant parlamentarus, regionus, miestus ir verslo suinteresuotąsias šalis"*. Valstybėms narėms būtų naudinga susipažinti su [grįžtamojo ryšio ataskaita](#), kurioje apibendrinamas visas EEW3 portfelis. Be to, [Energijos taupymo koalicija](#) valstybėms narėms ir suinteresuotosioms šalims pateikia naudingų išteklių rinkinį. Čia ypač svarbi 2018 m. energijos vartojimo efektyvumo ataskaita ["Getting Real: from EU law to action on the field"](#) ("Realūs veiksmai:

[nuo ES teisės aktų iki veiksmų vietoje](#)). Ataskaitoje "raginama užmegzti įgyvendinančiųjų institucijų ir suinteresuotųjų subjektų dialogą apie tai, kaip maksimaliai padidinti perėjimo prie energijos vartojimo naudą piliečiams ir įmonėms", o valstybių narių prašoma "sukurti dalyvaujamąjį procesą" ir "maksimaliai padidinti skaidrumą visuose politikos formavimo ir konsultavimosi proceso etapuose".

4.3 Politikos kūrimas ir parama alternatyvioms priemonėms

Atsižvelgiant į tai, koks platus gali būti įvairių alternatyvių priemonių spektras, mūsų palyginimo užduotis šiek tiek apsiriboja priemonių ir išteklių siūlymu tik toms alternatyvioms priemonėms, kurias galima rasti mūsų priemonių ir išteklių rinkinyje. Be to, akivaizdu, kad alternatyvių priemonių naudojimas *kartu su* EEO taip pat pagerina valstybės narės energijos vartojimo efektyvumo politikos priemonių derinį ir išplečia jos pačios energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemą. Remiantis [ES gairėmis](#), alternatyvios priemonės gali būti, be kita ko, "energijos arba CO₂ mokesčiai"; "finansinės paskatos, skatinančios dažniau naudoti energiją taupančias technologijas"; "reglamentai arba savanoriški susitarimai, skatinantys dažniau naudoti energiją taupančias technologijas"; "energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo sistemos, išskyrus tas, kurios jau yra privalomos pagal ES teisę" ir "mokymas ir švietimas, įskaitant konsultavimo energijos klausimais programas".

4.3.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį

Remiantis poreikių vertinimo rezultatais ir konkrečiau - trūkumų analizės ataskaita, čia svarbiausi du skyriai: 4.2 skirsnis "*Subsidijų programų tvarumo užtikrinimas*" ir 4.11 skirsnis - "*Energijos apmokestinimo priemonių kūrimas ir įgyvendinimas kaip efektyvumo politikos sistemos dalis*". Abu šie skyriai susiję su įvairiomis pirmiau nurodytomis alternatyviomis priemonėmis, tačiau finansinio stabilumo garantija, kuria grindžiamos visos subsidijų programos, priklauso nuo valstybės narės nuožiūros, kaip ir energijos apmokestinimo priemonių, kaip veiksmingumo politikos sistemos dalies, kūrimas ir įgyvendinimas. Todėl toliau pateikiamos siūlomos priemonės ir ištekliai yra bendro pobūdžio rekomendacijos, atspindinčios pačių alternatyvių priemonių platumą ir įvairovę.

4.3.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Preliminariai nurodome du fondus, kurie gali padėti spręsti energijos vartojimo efektyvumo programų ar priemonių finansinio tvarumo klausimą, tačiau šiems fondams taikomi griežti tinkamumo kriterijai valstybėms narėms. *Europos Sąjungos* lygmeniu Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB) ir ES Sanglaudos fondas nurodo, kad turi lėšų, skirtų energijos vartojimo efektyvumo priemonėms ES valstybėse narėse įgyvendinti. Tačiau abiem fondams taikomi konkretūs tinkamumo kriterijai, todėl jais gali pasinaudoti tik ribotas valstybių narių skaičius.

ERPB daugiausia dėmesio skiria Vidurio ir Rytų Europos valstybėms narėms ir pradėjo investuoti į energetikos sektorių, taikydamas "[perėjimo prie žaliosios ekonomikos](#)" metodą, pagal kurį daugiausia dėmesio skiriama energijos vartojimo efektyvumui, orientuotam į [energijos gamybos sektorių](#) ir [savivaldybių infrastruktūrą](#) ERPB šalyse. Nors šiose srityse dėmesys skiriamas tik tam tikroms valstybėms narėms ir sektoriams, jos gali padėti įgyvendinti įvairias alternatyvias priemones ES valstybėms narėms Vidurio ir Rytų Europoje. Tai vis labiau akivaizdu jų pačių veikloje, nes dėl požiūrio į perėjimą prie žaliosios ekonomikos "*klimato kaitos finansavimas tapo pagrindiniu banko veiklos rodikliu. 2018 m. toks finansavimas sudarė 36 proc. visų jo metinių investicijų*". Tos valstybės narės, kurios atitinka reikalavimus, gali pasinaudoti galimybe gauti šią didėjančią ERPB metinių investicijų dalį, kad padėtų įgyvendinti alternatyvias priemones.

[ES Sanglaudos fondė](#) taip pat numatyta parama energijos vartojimo efektyvumo priemonėms, kuriomis prisidedama prie 7 straipsnio tikslų įgyvendinimo. Nors fondas skirtas tik *valstybėms narėms, kurių bendrosios nacionalinės pajamos (BNP) vienam gyventojui yra mažesnės nei 90 proc. ES vidurkio*, jame taip pat teigiama, kad iš jo "*gali būti remiami su energetika ar transportu susiję projektai, jei jie akivaizdžiai naudingi aplinkai energijos vartojimo efektyvumo, atsinaujinančiosios energijos naudojimo [...], viešojo transporto stiprinimo ir kt. požiūriu*". Taigi valstybėms narėms, atitinkančioms finansinę paramą pagal šį kriterijų, būtų naudinga atidžiau susipažinti su [Sanglaudos fondo taisyklėmis](#), kuriose nurodyta, kad fondas gali būti naudojamas tokioms priemonėms, kaip, pvz: "*skatinti energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiosios energijos naudojimą įmonėse*" ir "*remti energijos vartojimo efektyvumą, pažangų energijos valdymą ir atsinaujinančiosios energijos naudojimą viešojoje infrastruktūroje, įskaitant viešuosius pastatus, ir būsto sektoriuje*". Atsižvelgiant į platų alternatyvių priemonių spektrą, kaip aprašyta pirmiau, šiais dviem siūlomais išteklių rinkiniais siekiama nukreipti valstybes nares į fondus, kurie gali padidinti energijos vartojimo efektyvumo programų tvarumą.

Konkrečiau kalbant apie alternatyvių priemonių politikos formavimą, šis sąrašas yra labai platus ir, atsižvelgiant į pirmiau minėtų alternatyvių priemonių spektrą, peržengia šios ataskaitos ribas. Tarptautiniu lygmeniu IEA turi plačią [šalių duomenų bazę](#), kurioje pateikiama daug duomenų apie įvairias alternatyvias priemones įvairiose ES šalyse. Nors šis duomenų rinkinys yra platus ir apima daugelį šalių, patys duomenys apie šalis yra trumpi ir pateikia trumpą alternatyvių priemonių skirtingose šalyse apžvalgą. Panaši ir IEA "[politikos duomenų bazė](#)", kurioje, nors ji vėlgi plati, pateikiama įvairi ES valstybėse narėse taikoma energijos vartojimo efektyvumo politika, panaši į alternatyvias priemones.

ES lygmeniu akivaizdus informacijos apie taikomų alternatyvių priemonių sąrašus šaltinis yra [pačios ES EOS ir alternatyvių priemonių lentelė](#) (žr. skirtuką "atverti arba uždaryti lentelę"), į kurią įtrauktos visos oficialiai pripažintos valstybių narių alternatyvios priemonės, susijusios su EJD 7 straipsniu. Iš mūsų priemonių ir išteklių rinkinio taip pat pastebime, kad tiek ENSPOL, tiek EU-MERCI yra

atitinkamų rezultatų. Alternatyvių priemonių politikos formavimui. ENSPOL pateikia ataskaitą ["Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų alternatyvių sistemų pagal 7 straipsnio įgyvendinimą ataskaita"](#), kurioje išvardyti įvairūs ES valstybių narių atvejų tyrimai ir siekiama:

"Analizuoti alternatyvias priemones, nagrinėjant pagrindinius jų įgyvendinimo ir projektavimo ypatumus. Daugiausia dėmesio skiriama skirtingam valstybių narių reguliavimo reikalavimų aiškinimui dėl papildomumo ir dvigubo skaičiavimo. Tai leidžia nustatyti susijusią riziką ir įgyvendinamumo kliūtis, su kuriomis susiduriama įgyvendinant kai kurias alternatyvias priemones, kad būtų pasiektas numatomas sutaupymas" (11 psl.).

EU-MERCI projekte yra [išsami](#) ES valstybių narių energijos vartojimo efektyvumo politikos duomenų [bazė](#), kurioje yra daugkartinės užklausos funkcija, leidžianti kitoms valstybėms narėms ieškoti konkrečių alternatyvių priemonių, taikomų visoje ES. Ši duomenų bazė gali būti ypač naudinga tiems, kurie nori atlikti skirtingų valstybių narių alternatyvių priemonių tarpusavio lyginamąją analizę, nes ji *"pagrįsta tūkstančių realių energijos vartojimo efektyvumo projektų, įgyvendintų pagal dabartinę energetikos politiką ir priemones skirtingose valstybėse narėse, analize"*. Tiek ENSPOL, tiek EU-MERCI rezultatai padės suinteresuotosioms šalims ir politikos formuotojams formuoti alternatyvių priemonių politiką, o mes savo išvadose siūlome, kad išsamesnis alternatyvių priemonių suskirstymas ir plati įvairių politikos priemonių, susijusių su alternatyviomis priemonėmis, teminė analizė padėtų suprasti iš esmės sudėtingą įvairių alternatyvių priemonių, kuriomis gali naudotis valstybės narės, pobūdį.

4.4 EEO politikos kūrimas

Siekdamos padėti valstybėms narėms kitame EED 7 straipsnio įgyvendinimo etape (2021-2030 m.), daugelis valstybių narių remsis ankstesne ir dabartine ES valstybių narių patirtimi, įgyta rengiant ir įgyvendinant energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas (EEO) pagal reikalavimus, susijusius su EED teisės perkėlimu į nacionalinę teisę. 14 valstybių narių yra įgyvendinusios "tik" alternatyvias priemones, 14 valstybių narių yra įgyvendinusios ir EEO (4 valstybės narės), ir EEO bei alternatyvių priemonių derinį (10 valstybių narių). Nors valstybės narės, kuriose nėra EEO, vis dar gali parengti savo EEO 2021-2030 m. įgyvendinimo laikotarpiui, šis skirsnis skirtas toms 18 valstybių narių, kurios siekia toliau taikyti savo EEO ir nori pasinaudoti kitų valstybių narių mokymusi ir patirtimi, kaip pagerinti, išplėsti ir patobulinti savo EEO.

4.4.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį

Kaip pažymėta spragų analizės ataskaitoje, 2019 m. ENSMOV apklausa parodė, kad valstybės narės mano, jog *"energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų tvarumo užtikrinimas"* yra pagrindinis rūpestis. Viešosios politikos pareigūnai "tvarumo užtikrinimą" priskyrė įgyvendinimo prioritetų sąrašo viršuje - 58 proc. respondentų šią temą pažymėjo 4 arba 5 balais (skalėje nuo 1 iki 5). Kaip parodyta trūkumų analizės ataskaitoje, analizuojant EEO Danijoje ir Jungtinėje Karalystėje, EEO tvarumas iš esmės priklauso nuo ilgalaikio politinio įsipareigojimo ir paramos nacionaliniu lygmeniu. Tačiau manėme, kad platesniuose svarstymuose, susijusiuose su EOS politikos ir programų kūrimu, reikėtų atsižvelgti į ilgalaikį EOS tvarumą, taip pat į finansavimo, įvairių partijų paramos ir įsipareigojimo bei EOS stebėsenos ir veiklos rezultatų po rinkimų ciklų klausimus.

Siekdami suderinti savo priemones su šiais poreikiais ir trūkumais, naudojamės įvairiais tarptautiniais, Europos Sąjungos ir nacionaliniais išteklių, kuriuose pateikiama įvairių valstybių narių EOS sėkmės pavyzdžių, taip pat dokumentais, ataskaitomis ir informaciniais pranešimais, leidžiančiais kitoms valstybėms narėms susipažinti su įvairių EOS veikla, valdymu ir veikimu visoje ES. Todėl šią kategoriją išplėtėme, kad galėtume plačiau aptarti "EOS politikos formavimą", nes nagrinėjame įvairias priemones ir šaltinius, kurie padeda susipažinti su įvairių ES EOS koncepcija, kūrimu, įgyvendinimu ir veikimu.

4.4.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Pradėkime nuo *tarptautinio* lygmens priemonių ir išteklių: Tarptautinė energetikos agentūra (IEA) ir Tarptautinė bendradarbiavimo energijos vartojimo efektyvumo srityje partnerystė (IPEEC) turi daug išteklių, kuriuose pateikiama informacija apie EEO visoje ES. IEA turi išsamią šalių duomenų bazę "[Politika ir priemonės](#)", kurioje pateikiama daug duomenų apie EEO įvairiose ES šalyse. Nors šis duomenų rinkinys yra platus ir apima daugelį šalių, patys duomenys apie šalis yra trumpi ir pateikia trumpą EEO įvairiose valstybėse narėse apžvalgą. Tuo tarpu IPEEC yra 2019 m. ataskaita "[Energetikos įmonių prievolės](#)": kurioje pateikiami įvairūs EEO politikos formavimo pavyzdžiai ES valstybėse narėse, o svarbiausi iš jų - atvejo studijos "*Inovacijos, skirtos pastatų modernizavimui Didžiojoje Britanijoje*" ir "*Energijos vartojimo efektyvumo aukcionai Portugalijoje*". Kiti EEO pavyzdžiai pateikiami iš Kanados, JAV ir Australijos, todėl politikos formuotojai gali pasinaudoti tarptautiniais EEO pavyzdžiais, kurie padės mokytis ir įkvėps įgyvendinti nacionalinę politiką.

Toliau pereinant prie Europos ir ES lygmens priemonių ir išteklių, yra daugybė įvairių priemonių ir išteklių, padedančių valstybėms narėms kurti EEO politiką. Čia siekiame nurodyti svarbiausių priemonių ir išteklių atranką, o ne pateikti išsamų jų sąrašą.

Kaip nurodyta 4.3 skirsnyje apie alternatyvias priemones, [ES gairės ir EEO duomenų bazė](#) yra puikus atspirties taškas, nuo kurio galima apžvelgti įvairias taikomas sistemas. Tai apima įvairias sistemas - nuo baltųjų sertifikatų sistemų [Prancūzijoje](#) ir [Italijoje](#) iki pagrindinį dėmesį į mažas pajamas gaunančius namų ūkius ir kuro nepriteklių skiriančios [Jungtinės Karalystės "Energy Company Obligation"](#) ir [Danijos](#) energetikos agentūros prižiūrimos [išsamios EEO sistemos Danijoje, vadinamos "Energijos taupymo susitarimu"](#). Labai naujausią akademinę EEO ateities analizę galima rasti Rosenow ir kt. 2019 m. straipsnyje "[Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemos: jų ateitis ES](#)". Šiame dokumente remiamasi atitinkamai Jungtinės Karalystės ir Danijos atvejų tyrimais, tačiau taip pat vertinama devynių EEO politinė rizika visoje ES, o "*didžiausia rizika taupymui kyla Kroatijoje, Latvijoje ir Ispanijoje*". Tai rodo, kaip svarbu, kad skirtingos nacionalinės aplinkybės būtų panaudotos ES lygmens priemonėms ir ištekliams formuoti, ir tai glaudžiai siejasi su viena iš pagrindinių mūsų santraukoje pateiktų išvadų.

Be to, ENSPOL parengė [įvairias išvadas ir rezultatus](#), kurie yra labai svarbūs valstybėms narėms, siekiančioms suprasti skirtingus požiūrius į EEO politikos formavimą, kad būtų galima padėti siekti 7 straipsnyje numatytų tikslų. Tiek "[EEO ir alternatyvios politikos gairės ir rekomendacijos](#)", tiek [kritinė rizika](#)", tiek kelios ataskaitos, pateiktos rezultatų skyriuje "Esamų [ir planuojamų energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų status quo](#)", taip pat ENSPOL [galutinė ataskaita](#) padės valstybėms narėms tobulinti EEO politikos formavimą savo valstybėse narėse.

Galiausiai, nors 18 valstybių narių yra įdiegusios EOS, ne visos valstybės narės turi išsamius duomenų rinkinius ir ataskaitas apie savo EOS veiklą ir veikimą. Todėl reikia susidaryti išsamesnį vaizdą apie veikiančių EEO įvairovę ir įvertinti jų veikimą, užtikrinant, kad MRV procesai pateiktų daugybę energijos taupymo ir EEO veikimo duomenų iš įvairių valstybių narių, siekiant pagerinti keitimąsi žiniomis ir dalijimąsi patirtimi iš skirtingų ES valstybių narių.

4.5 MRV programos kūrimas ir įgyvendinimas

Siekdami nustatyti priemones ir išteklius, kurie iš esmės atitinka ES suinteresuotųjų šalių poreikius ir trūkumus, susijusius su MRV, į vieną antraštę sujungėme klausimus, susijusius su MRV programos kūrimu ir MRV programos įgyvendinimu, atsižvelgiant į tai, kad jie iš esmės yra susiję. Ši platesnė antraštė leidžia mums pasinaudoti daugybe priemonių ir išteklių, susijusių su MRV plačiau, siekiant suderinti šias priemones ir išteklius su daugybe trūkumų, susijusių su MRV, nurodytų kitame poskyryje.

4.5.1 Trūkumai į kuriuos reikia atkreipti dėmesį

Trūkumų analizės ataskaitoje nustatyti du trūkumai, kurie konkrečiai susiję su MRV programos kūrimu ir įgyvendinimu. Pirmas trūkumas buvo 4.8 - *"MRV sistemų techninių aspektų apibrėžimas"*, o antras - 4.9 - *"Praktinių MRV gairių ir priemonių, skirtų programos vientisumui užtikrinti, kūrimas"*. 4.8 labiausiai susijusi su informacijos, kuri renkama ir analizuojama siekiant įvertinti valstybių narių energijos vartojimo efektyvumo politikos rezultatus, pobūdžiu. Tai apima užtikrinimą, kad *"MRV sistemos apimtų dokumentais pagrįstą bent statistiškai reikšmingos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių dalies ir reprezentatyvios imties patikrinimą"*. Taigi valstybėms narėms būtų naudinga keistis žiniomis ir mokytis iš kitų valstybių narių, kurios savo nacionalinėje aplinkoje yra įdiegusios patikimas MRV sistemas, taip pat naudotis Europos ir ES priemonėmis ir ištekliais, kad sužinotų, kaip tobulinti MRV sistemas. Tai ypač svarbus aspektas, nes atliekant trūkumų analizę pažymėta, kad nors daugelis valstybių narių yra įdiegusios MRV sistemas, daugelyje jų esama didelių veiklos trūkumų (Forster ir kt., 2016 m.). Taigi šiuo atveju labai svarbu akcentuoti "geriausios praktikos" priemones ir išteklius.

4.9 dalyje aptariama, kaip gairės ir priemonės gali padėti užtikrinti, kad įgyvendinant MRV būtų remiamasi geriausia praktika, kuri vėlgi būtų įgyta keičiantis žiniomis ir mokantis geriausios praktikos, pasitelkiant tinkamiausias priemones ir išteklius. Be to, atkreipiame dėmesį, kad su MRV procesais labiausiai susijusios *"Papildomumo užtikrinimo"* (4.4) ir *"Reikšmingumo užtikrinimo"* (4.5) spragos. Be to, siekiant užtikrinti ir papildomumą, ir reikšmingumą nacionalinių ir ES lygmens energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemų kontekste, patikimos MRV sistemos turi įtraukti šiuos aspektus į MRV proceso esmę.

Todėl matome, kad tolesniame skyriuje, kuriame daugiausia dėmesio skiriama šių trūkumų atitikimui siūlomoms priemonėms ir ištekliams, paimtiems iš mūsų rinkinio, yra keturios atskiros, bet tarpusavyje susijusios spragos. Iš tiesų, platesnis šio trūkumo priskyrimas kategorijai "MRV programos kūrimas ir

įgyvendinimas" leidžia mums išsamiau įvertinti rastų priemonių ir išteklių įvairovės tinkamumą ir suderinti juos su keturiomis pirmiau nurodytomis pagrindinėmis spragomis.

4.5.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Ieškant atitinkamų priemonių ir išteklių *tarptautiniu lygmeniu*, Tarptautiniame veiklos rezultatų matavimo ir tikrinimo protokole (IPMVP) pateikiami principai, kurių ES valstybės narės turi laikytis kurdamos MRV sistemas. Bendrąsias rekomendacijas dėl IPMVP propaguojamų principų galima rasti dokumente "[IPMVP BENDRIEJI PRINCIPAI M&V](#)", o konkretesnes gaires galima rasti dokumente "[IPMVP BENDRIEJI PRINCIPAI M&V](#)".

MRV gaires, atvejų analizes ir geriausios praktikos pavyzdžius galima rasti leidinyje "Matavimo [ir tikrinimo klausimai ir pavyzdžiai](#)". IPMVP propaguojami principai "yra pagrindas vertinti, kaip laikomasi M&V proceso", ir jie išvardyti kaip užtikrinantys, kad MRV būtų: "tikslus"; "išsamus"; "konservatyvus"; "nuoseklus"; "aktualus" ir "skaidrus". Papildomos informacijos galima rasti pirmiau nurodytuose dokumentuose, kad būtų galima išsamiau išnagrinėti IPMVP pateiktus pavyzdžius apie veiksmingą MRV.

Be IPMVP, IEA ir UN Kopenhagos energijos vartojimo efektyvumo centras (UN-CCEE) taip pat siūlo atitinkamus tarptautinio lygmens išteklius, kuriuos valstybės narės gali naudoti mokymuisi ir žinioms apie MRV procesus gilinti. Atlikus atitinkamų raktinių žodžių paiešką, kaip nurodyta metodikos skyriuje, IEA leidinių sąrašė buvo pateikta 2017 m. ataskaita "[Policy Pathways Brief - Monitoring, Verification and Enforcement](#)". Šioje ataskaitoje IEA nurodo "penkis svarbiausius veiksnius, kuriais politikos formuotojai vadovaujasi siekdami apsaugoti standartų ir ženklinimo programų vientisumą ir užtikrinti tikėtiną naudą suinteresuotosioms šalims", atsirandančią dėl energijos vartojimo efektyvumo priemonių ir po vertinimo procedūrų. Galiausiai, UN-CCEE pateikia du naudingus rezultatus, padedančius valstybėms narėms rengti ir įgyvendinti MRV. Pirmasis dokumentas - tai išsami 2015 m. ataskaita "[Geriausia energijos vartojimo efektyvumo skatinimo politikos praktika](#)", kurioje pateikiama daug, nors ir trumpų, sėkmingos stebėsenos ir patikros praktikos pavyzdžių, kurių daugelis yra iš ES valstybių narių. Antrasis UN-CCEE rezultatas - ES Jungtinio tyrimų centro (JRC) 2018 m. ataskaita "Mokslas politikai" (susijusi su mūsų priemonių ir išteklių sutapimo tema), pavadinta "[Energijos sutaupymo apskaičiavimo metodai pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnį](#)". Ataskaitą sudaro penki pagrindiniai skyriai, iš kurių čia aktualiausias yra skyrius "Stebėsenos, patikros, sankcijų ir atitikties režimų įgyvendinimas". Šios oficialios gairės, padedančios valstybėms narėms laikytis 7 straipsnio reikalavimų, bus ypač naudingos rengiant MRV programas ir padės pereiti prie kito skyriaus, kuriame daugiausia dėmesio skiriama *Europos ir ES lygmens priemonėms*.

Yra daug įvairių *Europos ir ES* lygmens priemonių, kuriose pateikiama įvairių įrankių ir išteklių, galinčių padėti valstybėms narėms kurti ir įgyvendinti MRV programas, taip pat spręsti kai kuriuos konkretesnius klausimus, susijusius su MRV sistemų ir procesų techniniais aspektais ir programos vientisumu. Valstybėms narėms būtų naudinga susipažinti su įvairiomis priemonėmis ir ištekliais, kuriuos teikia "Horizontas 2020" projektai MULTEE, PUBLeneF, EPATEE ir COMBI, taip pat su Leonardo energetikos iniciatyvos ir SEE veiksmų tinklo (SEE Action Network) rezultatais. MULTEE [leidinių sąrašė](#) suinteresuotieji subjektai ir valstybės narės ras du rezultatus, kurie bus ypač naudingi rengiant ir įgyvendinant MRV programas. Tai atrinktos ataskaitos ir politikos santraukos, kuriose daugiausia dėmesio skiriama [MRV sistemoms visoje ES](#), taip pat 2016 m. ataskaita "[Stebėsenos ir patikros sistemų ir koordinavimo mechanizmų tobulinimo sričių nustatymas](#)", kurioje pateikiami įvairūs ES valstybių narių atvejų tyrimai, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama "tobulinimo elementams", susijusiems su MRV procesais nacionaliniame kontekste. Be to, MULTEE siūlo "[Stebėsenos ir patikros platformą](#)", kurioje yra ir "[MVP mokymo vadovas](#)", ir MVP testavimo priemonė (reikia prisijungti).

PUBLeneF [2019 m. parengė trumpą politikos apžvalgą, kurioje daugiausia dėmesio skiriama konkrečiai MRV](#), o EPATEE siūlo išsamią ataskaitą, kurioje daugiausia dėmesio skiriama "[gairėms, kaip integruoti vertinimą į politikos ciklą](#)" ir kurioje plačiau aptariami politikos ciklo stebėsenos procesai. Be to, EPATEE taip pat siūlo naudingą ataskaitą "["M&V priemonių \(duomenų rinkimo\) ir vertinimo \(papildomos analizės\) sąsajos"](#)", kurioje politikos formuotojams patariama apsvaistyti tokias sąsajas kuo "ankstesnėje politikos ciklo stadijoje, rengiant politiką ir planuojant su ja susijusių stebėsenos ir vertinimo veiklą". COMBI siekia pateikti "[rekomendacijas, kaip patobulintose MRV sistemose būtų galima geriau įvertinti daugialypį poveikį konkrečiais atvejais](#)" ir siūlo [internetinę priemonę](#), padedančią vykdyti MRV procesus. Leonardo energetikos iniciatyvoje yra plati "[skaidrių biblioteka](#)", kurioje yra tūkstančiai su MRV susijusių pristatymų. Ieškant "MRV" bibliotekos duomenų bazėje, gaunami 2 177 rezultatai.

4.6 Energijos nepritekliaus problemos sprendimas: siūlomos priemonės ir ištekliai

Nors energijos nepritekliaus tema nėra aiškiai apibrėžta ENSMOV projekte, atlikus trūkumų analizę paaiškėjo, kad iš dalies pakeistame EED energijos nepritekliui skiriama daugiau dėmesio. Taigi iš [dalies pakeistame EED](#) (2 p.) pateikta viena plati rekomendacija dėl energijos nepritekliaus klausimų: *"Siekdamos sustiprinti pastangas mažinti energijos nepriteklių, valstybės narės turėtų įgyvendinti tam tikras energijos vartojimo efektyvumo politikos priemones, kurios būtų prioritetinės pažeidžiamoms namų ūkiams, ir nustatyti kriterijus, kaip jos spręstų energijos nepritekliaus problemą"*.

Valstybės narės gali įtraukti energijos nepritekliaus problemas į savo energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemą, įtraukdamos energijos nepriteklių į EEO, alternatyvias priemones ir MRV procesus. Priklausomai nuo valstybių narių apsisprendimo (įskaitant politinius įsipareigojimus), energijos nepritekliai gali tapti pagrindine 7 straipsnio politikos priemonių rinkinio dalimi.

4.6.1 Spręstinas trūkumas: ES energijos nepritekliai

Akivaizdu, kad energijos nepritekliaus mažinimas, kaip pagrindinė ES energijos vartojimo efektyvumo politikos dalis, nėra daugelio ES valstybių narių prioritetas. Kaip pažymėta trūkumų analizės ataskaitoje, ENSMOV apklausti viešosios politikos pareigūnai "teisingumo užtikrinimą ir (arba) paskirstomojo poveikio mažinimą (pvz., energijos nepritekliaus mažinimą)" nelaikė svarbiu prioritetu platesniame EED 7 straipsnio įgyvendinimo kontekste. Be to, apklausos respondentai pripažino, kad energijos nepritekliaus problemos sprendimas *padidino energijos taupymo sąnaudas*, o kai kuriose valstybėse narėse tai nebuvo laikoma prioritetu, nes įgyvendinant programą reikėjo spręsti kitus svarbesnius klausimus.

Taip pat verta pažymėti, kad energijos nepritekliaus mažinimas nėra *teisėkūros prioritetas* ES energijos vartojimo efektyvumo politikos sistemoje. Iš tiesų ES nėra jokio konkretaus teisės akto ar direktyvos, kuri būtų skirta vien tik energijos nepritekliaus problemai spręsti. Tokie teisės aktai galimi, kaip parodė Škotija savo nacionaliniame [Fuel Poverty Bill](#) (Škotijos vyriausybė, 2018 m.). Tačiau ES teisės aktų sistema, skirta energijos nepritekliui, iš esmės išlieka nevienoda, o iš dalies pakeisti EED reikalavimai sudaro pagrindinį raginimą pripažinti energijos nepriteklių energijos vartojimo efektyvumo veikloje. Nors rekomenduoti naujus teisės aktus, skirtus kovai su ES energijos nepritekliais, yra už ENSMOV projekto kompetencijos ribų, mes nustatėme priemones ir išteklius, kurie atitinka čia pateiktus poreikius ir spragas, susijusias su energijos nepritekliaus mažinimu ES valstybėse narėse.

4.6.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Mūsų siūlomos priemonės ir ištekliai rodo, kad yra daug rekomendacijų, kaip įtraukti energijos nepritekliaus problemas į nacionalines politikos sistemas, ypač atsižvelgiant į ES Energijos nepritekliaus stebėsenos centrą. Išskyrėme tris projektus, kuriuose, be kita ko, yra keli priemonių ir išteklių rinkiniai, padedantys valstybėms narėms įvertinti energijos nepritekliaus problemą ir kurti energijos vartojimo efektyvumo politiką, kuri kartu padėtų spręsti energijos nepritekliaus problemą. Tai ES energijos nepritekliaus stebėjimo centras, COMBI ir ENGAGER projektai.

Pirmąjį įrankių ir išteklių rinkinį pateikė ES Energijos nepritekliaus observatorija, kuri savo interneto svetainėje <https://www.energypoverity.eu/> valstybėms narėms siūlo platų "Žinių ir Išteklių" bei "Rodiklių ir Duomenų" rinkinį. Ši ES masto observatorija įsteigta "siekiant padėti valstybėms narėms kovoti su energijos nepriteklumi". Jos tikslas - gerinti su energijos nepriteklumi susijusių žinių ir geriausios praktikos vertinimą, stebėseną ir dalijimąsi jomis". Taigi pagal ENSMOV politikos įgyvendinimo kategoriją ES valstybėms narėms bus naudinga susipažinti su šaltiniu "Gairės politikos formuotojams", kuriame "trumpai apžvelgiami esminiai dalykai, į kuriuos politikos formuotojai turi atsižvelgti rengdami politikos priemones, skirtas energijos nepritekliaus problemai spręsti, susijusiose su matavimu, apibrėžimu, politikos tipu ir finansais bei finansavimu". Siekiant palengvinti dalijimąsi žiniomis ir patirtimi, observatorija taip pat siūlo išsamų ES valstybių narių energijos nepritekliaus politikos kryptių ir priemonių sąrašą.

COMBI pateikiama ataskaita "[Energijos nepritekliaus kiekybinis įvertinimas - su energijos vartojimo efektyvumu susijęs poveikis sveikatai](#)", kurioje aprašoma įvairialypė energijos vartojimo efektyvumo priemonių nauda ir energijos nepritekliaus vertinimo metodikos. Joje taip pat pabrėžiama, kad "yra neatitikimas tarp tų, kurie gali sau leisti energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones, ir tų, kuriems jų labiausiai reikia ir kuriems jos būtų naudingiausios". Galiausiai, [ENGAGER projekto](#), kuriuo "siekiama permainų tiriant ir mažinant energijos nepriteklių namų ūkiuose Europoje", [ataskaitose](#) ir [politikos santraukose](#) pateikiama daug naudingų rezultatų. Visų pirma, 2019 m. gruodžio mėn. ataskaitoje "[Peržengiant energijos nepritekliaus vertinimo dabartinę padėtį](#)" siekiama padėti valstybėms narėms toliau dėti pastangas, kad energijos nepriteklis būtų tiksliau vertinamas naudojant įvairius rodiklius. Taigi yra didelė galimybė įtraukti energijos nepritekliaus problemas į EEO, alternatyvias priemones ir MRV procesus, naudojantis pirmiau nurodytomis priemonėmis ir ištekliais bei remiantis naujais iš dalies pakeistos EED reikalavimais.

4.7 Energijos taupymo transporto sektoriuje vertinimas: siūlomos priemonės ir ištekliai

Poreikių vertinimo ataskaitoje apklausoje buvo klausiama, kokiai *"konkrečiai politikai ar sektoriams ENSMOV turėtų skirti daugiausia dėmesio"*, siekiant išsiaiškinti, kokios temos politikos formuotojams yra svarbiausios. Kaip matyti iš poreikių vertinimo 7 skyriaus, kuriame pateikiama 29 šalių analizė, 15 iš jų nurodė, kad "transporto sektorius" yra sritis, į kurią ENSMOV turėtų sutelkti dėmesį.

4.7.1 Trūkumas į kurį reikia atkreipti dėmesį

Šis trūkumas atsirado iš trūkumų analizės 4.14 skirsnio *"Politikos priemonių, skirtų sutaupyti transporto sektoriuje, kūrimas ir įgyvendinimas"*. Atsižvelgiant į didėjančią tendenciją elektrifikuoti transporto infrastruktūrą ir transporto priemones, elektros energijos poreikis didės, o nauji mažai anglies dioksido į aplinką išskiriantys kuro šaltiniai (pvz., vandenilis) bus labai svarbūs kuriant mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančio transporto ateitį. Tačiau elektros energijos tinklas turi užtikrinti vis didesnę efektyvumą, kad būtų galima atremti šią didėjančią paklausą. Kaip pažymėta trūkumų analizės ataskaitoje:

"Energijos vartojimo efektyvumo didinimo transporto sektoriuje politikos veiksmų trūkumo priežastis gali būti vyriausybės polinkis organizuoti savo veiklą taip, kad energijos vartojimo efektyvumo strategija ir transportas būtų padalyti tarp atskirų ministerijų ar departamentų" (D2.2, p. 48).

Todėl akivaizdu, kad reikia daugiau tarpdepartamentinio ir tarpsektorinio darbo siekiant užtikrinti, kad energijos vartojimo efektyvumas taptų svarbiausia augančio mažo anglies dioksido kiekio transporto sektoriaus dalimi.

4.7.2 Siūlomos priemonės ir ištekliai

Šiame skyriuje nurodome du šaltinius, kurie gali padėti suinteresuotiesiems subjektams suprasti, kaip išmatuoti transporto sutaupytą energiją. Pirmoji ataskaita, kuria remiamės, yra Energijos taupymo koalicijos ataskaita [*"Nacionalinės politikos, apie kurią pranešta transporto sektoriuje pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnį, ir energijos taupymo potencialo 2021-2030 m. laikotarpiu tyrimas"*](#). 2017 m. ataskaitoje aiškiai nurodoma, kad pagal 7 straipsnį valstybės narės gali *"naudoti politikos priemones, kuriomis transporto sektoriuje sutaupoma energijos, kad pasiektų savo tikslą, net jei nustatant pradinį tikslą energijos pardavimai transporto sektoriuje nebuvo įtraukti į atskaitos tašką"*.

Ataskaitos 4 skyriuje aprašoma daug nacionalinių scenarijų, kurie rodo skirtingus bandymus įvertinti energijos taupymą transporto sektoriuje.

JRC mokslo politikos ataskaitoje "[Energijos sutaupymo apskaičiavimo metodai pagal Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnį](#)" taip pat pateikiama naudingų šaltinių. Ataskaitą sudaro penki pagrindiniai skyriai, iš kurių svarbiausias yra skyrius "*Energijos sutaupymo dėl mokesčių, transporto ir informavimo priemonių apskaičiavimas*". Nors šios priemonės bus naudingos valstybėms narėms, savo išvadoje pažymime, kad ENSMOV būtų naudinga sukurti priemones ir išteklius, skirtus padėti apskaičiuoti sutaupytos energijos kiekį transporto sektoriuje.

5. Išvados: Reikalingos papildomos priemonės

Šiame baigiamajame skirsnyje siūlome papildomas priemones kitam 7 straipsnio įgyvendinimo etapui (2021-2030 m.). ENSMOV turėtų stengtis jas parengti, kad informuotų energijos vartojimo efektyvumo politikos formuotojus ir suinteresuotuosius subjektus apie priemones ir išteklius, kurių gali prireikti siekiant padėti valstybėms narėms siekti naujo 2030 m. tikslo, taip pat apie naujus politinius uždavinius, kylančius dėl naujovių, susijusių su EEO kūrimu, MRV įgyvendinimu, mažo anglies dioksido kiekio transporto integravimu ir energijos nepritekliaus problemomis. Todėl siūlome daugiausia dėmesio skirti tokiems klausimams kaip:

- **Visuomenės įsitraukimas:** Reikia sukurti priemones ir išteklius, kurie užtikrintų didesnę visuomenės informuotumą apie energijos vartojimo efektyvumo galimybes ir jos įsitraukimą. Tokiomis priemonėmis ir ištekliais galėtų būti paprastos patarimų teikimo platformos, kuriose būtų skelbiama teigiama informacija apie energijos vartojimo efektyvumo priemones (pvz., "mažesnės sąskaitos už energiją", "teigiamas poveikis sveikatai", "geresnė gerovė" ir t. t.) ir modeliuojamas namų ūkių energinis naudingumas, kaip tai matyti, pavyzdžiui, iš ES pastatų fondo stebėjimo centro.
- **Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas:** Reikia sukurti priemones ir išteklius, kad būtų užtikrintas suinteresuotųjų šalių dalyvavimas rengiant EEO politiką. Tai susiję su pagrindiniais procedūriniais klausimais, susijusiais su atitinkamų suinteresuotųjų subjektų įtraukimu į politikos procesą ir galimybėmis rengti atviras konsultacijas, kad suinteresuotieji subjektai galėtų pateikti savo nuomonę.
- **Alternatyvių priemonių suskirstymas:** Išsamios gairės, priemonės ir ištekliai, padedantys valstybėms narėms geriau suprasti įvairias alternatyvias priemones toms 14 valstybių narių, kurios naudoja tik alternatyvias priemones. Taip būtų pabrėžiama geroji patirtis ir naujovės naudojant alternatyvias priemones 7 straipsnio tikslams pasiekti. Bandydami suderinti nurodytus poreikius ir spragas su esamomis priemonėmis ir ištekliais, radome nedaug gairių, kuriose būtų išsamiai apžvelgtos įvairios valstybių narių naudojamos alternatyvios priemonės, skirtos 7 straipsnyje nustatytiems energijos taupymo reikalavimams įgyvendinti. ENSMOV galėtų būti naudinga užtikrinti, kad viename iš jos rezultatų būtų išsamiai surinktos įvairios alternatyvios priemonės, kad valstybės narės geriau dalytųsi žiniomis ir patirtimi ir aiškiau supažindintų su veiksmingomis alternatyviomis priemonėmis, pabrėžiant geriausią praktiką, ekonominį efektyvumą ir veiksmingą politiką.

- **MRV sistemos, papildomumas ir reikšmingumas:** Užtikrinti, kad MRV sistemose ir procesuose būtų vertinamas papildomumas ir reikšmingumas. MRV priemonės ir išteklių, kuriuos palyginome 4 skyriuje, suteikia daugybę galimybių tai padaryti.
- **Energijos nepritekliai:** Kaip integruoti energijos nepritekliaus problemas į 7 straipsnio politikos priemonių rinkinį. (pvz., kaip EEO, MRV procesai ir alternatyvios priemonės gali padėti pasiekti su energijos nepritekliais susijusių rezultatų, pvz., užtikrinti, kad energijos vartojimo efektyvumo priemonės būtų prieinamos mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams ir (arba) vietovėms). ENSMOV gali nukreipti valstybes nares į esamus išteklius, kad jos galėtų įvykdyti iš dalies pakeistus EED reikalavimus.
- **Sutaupyta lėšos transportui: Transporto** sektoriuje sutaupyta energijos kiekio matavimas yra labai svarbus veiksnys kitam 7 straipsnio įgyvendinimo laikotarpiui. Kaip aiškiai nurodyta mūsų siūlomuose ištekliuose, yra daug galimybių iširti galimą indėlį, kurį naujuoju 2021-2030 m. laikotarpiu galėtų įnešti nacionalinės politikos priemonės, skirtos energijos taupymui transporte matuoti. ENSMOV turėtų toliau tirti šią sritį, siekdama sukurti priemones, kuriomis būtų patobulintos matavimo ir metrinės sistemos, naudojamos siekiant suprasti transporto sektoriaus indėlį į energijos taupymą.

6. Literatūra

Europos Komisija. (2019). *Komisijos rekomendacijos dėl Energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatytų energijos taupymo įpareigojimų perkėlimo į nacionalinę teisę priedas*. C(2019) 6621 final. Briuselis, Belgija: Autorius: https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/c_2019_6621_-_annex_com_recom_energy_savings.pdf.

Fawcett, T., Rosenow, J., & Bertoldi, P. (2017). Energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemų ateitis ES. Europos efektyvaus energijos vartojimo ekonomikos taryba. https://www.raonline.org/wp-content/uploads/2017/06/ecee_fawcett_rosenow_bertoldi_future_energy_efficiency_obligation_schemes_eu_2017.pdf

Forster, D., Kaar, A.-L., Rosenow, J., Leguijt, C. ir Pato, Z. (2016). *Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnio įgyvendinimo pažangos vertinimo tyrimas: Galutinė ataskaita*. Ataskaita Energetikos generaliniam direktoratui (Europos Komisijos Energetikos generalinis direktoratas). Parengė Ricardo Energy & Environment. Gauta iš https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/final_report_evaluation_on_implementation_art_7_eed.pdf.

Rosenow, J., Leguijt, C., Pato, Z., Eyre, N., & Fawcett, T. (2016). ES energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnio ex-ante vertinimas. *Economics of Energy & Environmental Policy*, 5(2), 45-64. http://eng.janrosenow.com/uploads/4/7/1/2/4712328/eed_paper_final.pdf

Škotijos vyriausybė, 2018, Fuel Poverty (Target, Definition and Strategy) (Scotland) Bill and Fuel Poverty Strategy: health impact assessment Directorate: Būsto ir socialinio teisingumo direktoratas Dalis: Lygybė ir teisės, būstas, <https://www.gov.scot/publications/fuel-poverty-target-definitionstrategy-scotland-bill-fuel-poverty-strategy-9781787810426/>